

Bányász Péter – Orbók Ákos

A katonai logisztika időszerű kérdései

„Logisztikusok Napja” rendezvénysorozat nyitórendezvényeként került megszervezésre „A katonai logisztika időszerű kérdései” elnevezésű tudományos-szakmai konferencia, amely a 10 éves haderőfejlesztési terv kapcsolatában vizsgálta a haderő és képességfejlesztés irányait és lehetőségeit. Jelen cikk a konferencia rövid beszámolója.

2012. november 22-én a Magyar Honvédség Összhaderőnemi Parancsnoksága (MH ÖHP) adott otthont Székesfehérváron a *Katonai logisztika időszerű kérdései* elnevezésű, a már hagyományossá vált szakmai-tudományos konferenciának.¹ A konferencia a MH ÖHP, a Magyar Hadtudományi Társaság Védelemgazdasági- és Logisztikai Szakosztálya (MHTT VGL), illetve a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi- és Honvédtisztképző Kar Katonai Logisztika Intézete közös szervezésében valósulhatott meg. A rendezvényt, amely egyben a Logisztikusok Napja rendezvénysorozat nyitó rendezvénye is volt,² Domján László vezérőrnagy, a Magyar Honvédség Összhaderőnemi Parancsnokság parancsnoka nyitotta meg. A moderátori szerepet dr. habil. Horváth Attila alezredes, az MHTT Védelemgazdasági és Logisztikai Szakosztályának elnöke töltötte be. A rendezvény a 10 éves haderőfejlesztési terv főbb kérdései köré szerveződött.

* * *

Megnyitó beszédében *Domján László* vezérőrnagy a biztonságpolitikai környezet megváltozásából fakadó paradigmaváltásra hívta fel a figyelmet, melynek hatására kiszélesedett a biztonság fogalmának értelmezése. Ez új kihívások elé állítja az államokat a védelempolitikai tervezésben, a képességek működtetésének fő célkitűzésévé pedig a hatékonyság és költségkímélés vált. Utóbbiban – azon belül főként az ellátás biztosításában, a parancsnokok szakirányú döntéseinek előkészítésében, tágabb

1 A konferencia 1993-tól minden évben megrendezésre került a 2002 és 2006 közti szünetet leszámítva.

2 A „Logisztikusok Napja” a Magyar Honvédség katonai szervezeteiben dolgozó ellátó katonák és alkalmazottak hagyományos fegyvernemi ünnepe, amely minden év december 1-én kerül megrendezésre 1993 óta.

értelemben a honvédelmi képességek (nemzeti és szövetségi elvárásoknak megfelelő) fenntartásában – töltenek be fontos szerepet a logisztikusok.

A tábornok elismerően szólt a logisztikusok hazai és missziós munkájáról. Kiemelte, hogy a katonai tudományos és gyakorlati szakembereket összefogó műhelyekben folyó munka kevesebb anyagi forrást igényel, mint a haditechnika, az infrastruktúra fejlesztése. Annál is inkább, a gyakorlati megvalósítás elképzelhetetlen az elméleti háttér kidolgozottsága nélkül.

* * *

Az első előadó *Zákány Péter* mk. ezredes, a HM Védelmi Tervezési Főosztály, Védelmi Tervezési Osztály osztályvezetője, aki *A védelempolitikai irányelvek hatása a tervezésre* címmel tartott prezentációt. Az előadásban bemutatta a Tárca Védelmi Tervező Rendszerét (TVTR), amely létrehozásának és működtetésének jogszabályi alapjait a 98/2009. (XII. 11.) HM utasítás teremti meg.³

Az ezredes felvázolta a tervezés rendszerét, amelynek első lépései a stratégiai célok, iránymutatások, tervezési feltételek, haderőszükségletek és feleslegek meghatározása. Erre épül a képességfejlesztés lehetőségeinek vizsgálata, valamint a források feladatokhoz való hozzárendelése. E szerteágazó tevékenység képezi a 10 éves terv megalapozását, aminek elkészítését a végrehajtás tervezése, nyomon követése, elemzése, értékelése egészíti ki.

Az előadó kitért a TVTR keretében készülő dokumentumok ismertetésére, valamint a fejlesztések aktuális kérdéseire, illetve bemutatta a tárca forrásszükségletének és támogatásának viszonyát, ami számos hozzászólást, kérdést generált.

* * *

Frigyer László vezérőrnagy, a Honvéd Vezérkar Logisztikai Csoportfőnökség csoportfőnöke a *haderőfejlesztés 10 éves tervének* prioritásait és stratégiai követelményeit mutatta be. Előadásában ismertette a haderőfejlesztés alapokmányait,⁴ majd vázolta a haderőfejlesztés irányát, ami 2022-re egy korszerűen kiképzett, rugalmasan és hatékonyan alkalmazható képességekkel rendelkező, nemzetközi együttműködésre képes, a katasztrófa elhárításban is alkalmazható hadsereg képét vetíti elő.

Mondandójában érintette a stratégia azon követelményeit és prioritásait, amelyek a képességalapú haderő kiépítését szolgálják. Ennek érdekében szükséges a hadiipar fejlesztése, a haderőfejlesztés a szövetségesekkel való összehangolása, a gyors

3 A TVTR működése négy alrendszerre épül. Ezek a következők: Stratégiai Iránymutatási Alrendszer (SIAR), Képesség- és Feladattervező Alrendszer (KFTAR), Erőforrás- és Költségtervező Alrendszer (EKTAR), Költségvetés-tervező Alrendszer (KTAR).

4 Ezek a következők:

- Magyarország Alaptörvénye;
- A honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény;
- a Magyar Honvédség további fejlesztésének irányairól szóló 51/2007. (VI. 6.) OGY határozat, Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiája (1035/2012. [II. 21.] Korm. hat.);
- Magyarország Nemzeti Katonai Stratégiája;
- az Ország Fegyveres Védelmének Terve.

reagálás, a rugalmasság, a túlélőképesség és az interoperabilitás biztosítása. Mindezt a tárca Védelmi Tervező Rendszerének keretében, a NATO tervezési ciklusának és az EU képességfejlesztési folyamatának figyelembevételével szükséges tervezni és megvalósítani. Az előadó bemutatta az EU-ban, a többnemzeti együttműködés keretében, valamint a NATO-ban jelenleg érvényesülő szövetségi programokat, vázolta a folyamatban lévő fejlesztéseket és az együttműködési lehetőségeket a fejlesztés⁵ területén. Utóbbiakkal összefüggésben részletesebben érintette az önkéntes tartalékos rendszer, a központi logisztikai bázis, a műveleti logisztikai rendszer megvalósításának aktuális kérdéseit, valamint a doktrína-fejlesztés problémáit.

* * *

Dr. Keszthelyi Gyula ny. dandártábornok, a Fegyverzeti és Hadbiztosi hivatal főigazgatója előadásában bemutatta a 10 éves haderő-fejlesztési terv megvalósításának gazdasági-pénzügyi feltételeit: a gazdasági környezetet, annak változásait az elmúlt 3-4 évben, beleértve a gazdasági válság hatásait is, amelyek nagyban befolyásolják a terv kidolgozását. Ilyen hatások lehetnek:

- romló világgazdasági hangulat: bedőlt tőzsdék, bankcsődök, felszámoló nagyvállalatok, recesszió (különösen EU-ban);
- növekvő munkanélküliség;
- csökkenő, később lassan növekvő GDP;
- növekvő GDP-arányos államadósság;
- szűkülő hitelezés, alacsony befektetési hajlandóság, a piacok átrendeződése;
- fogyasztás általános csökkenése – termelés visszaesése;
- kormányzati egyenlegjavító intézkedések.

A NATO új kihívásokra adott válasza a Chicago-i konferencián⁶ elfogadott Smart Defence koncepciója, amely a védelmi kiadások ésszerű csökkentésére irányul. A terv olyan feladatokat határoz meg, mint például a nemzetek együttműködése különböző projektekben,⁷ közös kutatás-fejlesztés, nemzeti sajátosságok kihasználása, feladatok prioritizálása, specializáció. Az előadó bemutatta a Részletes Elsődleges Forrás Allokációt (REFA), a hadfelszerelés fejlesztési programok tervezési folyamatát, költségigényét a 2013–2022 tervidőszakban.

A 2013–2022-es tervidőszak tervezett támogatási főösszegeire 7-8 éves csúszást prognosztizált az előző, 2009–2018-as tervidőszak értékeinek eléréséig. A gazdaság visszaesése indokolja az egyéb források bevonását. Ezek megvalósulhatnak például: a Magyar Növekedési Terv és HADIK Terv alapján vagy a FMF támogatási programon belül, illetve indokolt esetben, az inkurrencia és ingatlan értékesítés eszközeivel.

5 Mint például a katonák túlélő képességének fejlesztése, a harcjármű-képességek fejlesztése; kiber-
védelmi, földi C2 képesség; tábori tüzér-támogató és páncéltörő képesség; egyéni és kollektív
ABV-védelmi és felderítő képesség; helikopter és szállító repülőgép képesség; logisztikai informatikai
háttér megteremtése.

6 2012. május 20–21.

7 Például a Stratégiai Légiszállítási Programban (SAC), amelynek keretében a résztvevő 12 nemzet által
beszerzett 3 darab C-17 Globemaster III szállító géppel felszerelt Nehéz Szállító Ezred Pápa Bázisrepü-
lőtéren települt 2009 őszén.

Előadása végén a 10 éves terv kockázataira és azok kezelésére hívta fel a figyelmet. A kockázatkezelő intézkedéseket a következőkben állapította meg:

- szigorú költségvetési gazdálkodás a tárca részéről, a felültervezések elkerülése;
- maradványok képződésének megakadályozása, hatékony előirányzat kezelés;
- árfolyamkockázatok kiküszöbölése kormányzati eszközöket igényel;
- a GDP-növekedés 2016-tól várt üteme nem teljesíthető. A kockázat csökkentése érdekében került beépítésre a tartalékképzés (10 év alatt összesen 285 Mrd Ft);
- Bevételeképzés lehetőségeinek bővítése, felhasználásuk a tárcán belül meglévő forráshiányokra;
- Egyéb (kormányzati, külföldi stb.) finanszírozási, támogatási formák kihasználása.

* * *

Az MH ÖHP logisztikai képességfejlesztési koncepciója a 10 éves haderő fejlesztési terv függvényében címmel tartotta meg előadását Baráth István dandártábornok, MH Összhaderőnemi Parancsnokság logisztikai főnöke. A haderőfejlesztést befolyásoló tényezők közül az egyik a politikai akarat, amelyet a nemzetközi szövetség vagy a nemzeti védelem érdekei határoznak meg. A másik tényező a műveleti követelmények és képességek, valamint a rendelkezésre álló erőforrások és ezek szinkronba hozása. A képesség fogalmát tovább vizsgálva megállapította, hogy bár a fogalom meghatározása szervezetenként, országonként eltérő lehet, közös eleme, hogy olyan rész-képességek vagy komponensek egymástól függő és egymás meglévőségét feltételező komplex struktúrája, ami a kívánt katonai cél vagy hatás elérését lehetővé teszi. A logisztikai képességfejlesztés két nagy szintjét különböztette meg: az összhaderőnemi szintet⁸ és a saját képességelemek szintjét.⁹ A sikeres haderőfejlesztés kritériuma mindegyik képességelem tervek szerinti és egyenlő szintű fejlesztése, azaz a rendszerszemlélet érvényesítése, továbbá az erőforrások rendelkezésre állása, valamint, kapcsolat az önkéntes tartalékos rendszerrel és a képzés-kiképzés reformjával.

* * *

Torma János, a Rába Jármű Kft. ügyvezető igazgatója vázolta a Rába fő profilját és termelési kapacitásait, a cég legújabb fejlesztéseit, azon belül azokat, amelyeket a páncélszázad és katonai szállító eszközök területén végeznek. A legújabb projektjük a terrorcselekmények elleni, speciális kompozit technológia kidolgozása gépjárművek ballisztikai védelmére. Elmondta, hogy a H-14 teherautó a vezetőfülkéjének védelme után a felépítmény kompozit-páncélszázadtal való ellátásán dolgoznak egy Európai Unió pályázat keretében. Kidolgozták a járművek felépítményének lövedékek és aknák elleni védelmét. A még kísérleti fázisban lévő projektben az ún. *védett, zárt felépítmény* (VZF) nevű, modulszerű mintadarabot gyártották le és tesztelték eredményesen a nemzetközi szabványoknak megfelelő eljárások alapján.¹⁰ A modul alkalmas

8 Hadfelszerelés biztosítása és üzemben tartása, az infrastruktúra telepítése és üzemeltetése.

9 Doktrína, szervezet, haditechnika és infrastruktúra, humán feltöltöttség, és kiképzés.

10 STANAG 4569 / AEP 55

12 személy szállítására és védelmére a felszereléssel együtt. Kitért a további együttműködés lehetőségeire a honvédség és a Rába között. A Rába Jármű Kft. célja, hogy a MH igényeit a gépjármű beszerzési program keretében saját fejlesztéssel, magas hazai hozzáadott értékkel, hazai alvállalkozók bevonásával elégítse ki. Számításaik szerint a már korábban említett páncélozott teher- és személyszállító járművek esetén a gyártás már néhány darabos kis sorozattal is gazdaságos lehet.

* * *

A tanácskozás zárásaként a konferencia moderátora, *dr. Horváth Attila* alezredes, az MHTT Védelemgazdasági és Logisztikai Szakosztályának elnöke a Magyar Hadtudományi Társaság keretében végzett tudományos munka eredményeire hívta fel a hallgatóság figyelmét a tárgyalt kérdéskörrel kapcsolatban. Végezetül *dr. Szenes Zoltán* ny. vezérezredes, a Magyar Tudományos Akadémia Hadtudományi Szakbizottságának elnöke fogalmazta meg gondolatait a haderő-tervezés új nézőpontba helyezésének szükségességéről. A paradigmaváltást az új biztonságpolitikai kihívások és a pénzügyi lehetőségek szűkössége indokolja. A cél a fenntartható, hatékony hadsereg. Beszédében kitért a honvédség és a politikai vezetés kommunikációjának nehézségeire, valamint arra, hogyan lehetne jobban magyarázni az átgondolt haderő-fejlesztési reformot a politikai elit részére. Zárszavában köszönetet mondott a szervezőknek, arra biztatva őket, hogy további rendezvényeket szervezzenek a témakörben a paradigmaváltás és a cél sikeres elérésének érdekében.